

NAŠA

MISEL

Leto IV.

OMLADINSKI KULTURNO-POLITIČNI LIST

Št. 2. (48)

Izhaja štirinajstdnevno

V Ljubljani, dne 20. novembra 1938

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Ljubljana, 20. novembra 1938.

Trenutnemu neutemeljenemu optimizmu, ki je zajel angleški in francoski narod ob povratku njih državljanov iz Münchena, je sledil prvi prespani noči upravičeni pesimizem. Kar je povprečni srednje in jugovzhodno-evropski človek predvideval in napovedoval že mnogo prej, to spoznavajo prve glave na zapadu šele sedaj. Značilen za miselnost vsega zapada je tisti pariški občinski svetnik, ki je v prvem navdušenju predlagal, naj se ena pariških ulic preimenuje po datumu münchenskega sporazuma, a kmalu nato po iztreženju umaknil svoj prenapet predlog, češ, da šele sedaj spoznavajo usodni pomen dogodkov. V tem smislu je treba razumeti velike napore zapadnih velesil, ki kakor predramljene občutijo sedaj bolj kot prej potrebo notranje narodne sloge, da se na ta edini način usposobijo za večjo ustvarjalnost in obrambo. Posledica tega spoznanja so tudi veliki oborožitveni programi, s katerimi poskušajo na zapadu vzpostaviti porušeno ravnotežje sil in se s tem zavarovati pred presenečenji. Pred dvajsetimi leti napovedani »večni mir« se je pokazal sprčo nepopravljivosti nekaterih narodov kot iluzija, če ga miroljubni narodi ne bodo čuvali z vsemi moralnimi in fizičnimi sredstvi.

Veliki zapadni narodi vidijo torej svojo rešitev pred nevarnostjo, kateri so le začasno ušli z nemoralno žrtvijo, v notranji narodni slogi. Uniformirani enotnosti dinamičnih fašizmov morajo zoperstaviti demokratični narodi komponento politične zrelosti vseh struj in plasti. Demokracija bo sposobna za obrambo in akcijo le, če se bodo spoznanju, da so ogroženi višji, skupni narodni in državni interesi, umaknili v ozadje strankarski, razredni, plemenski, pokrajinski in drugi manjši interesi.

Pred istim vprašanjem stoji tudi naš narod. Z vidika mednarodnega položaja in razvoja je tudi za nas nacionalno delo predvsem tisto, ki odstranjuje nasprotstva v našem narodu, ki gladil ostrine, ki zbližuje in s tem krepi našo moč. Danes, ko se v naši neposredni sosesčini »zgodovina dela in ne piše«, ni primeren čas za ideološke boje, ekskluzivnost in ozkosrčnost. Potrebna nam je razumna širokogrudna politika, ki vodi k hitrim praktičnim uspehom. Naš notranjepolitični tempo mora biti enak mednarodnemu. Iz tega razloga se ne moremo navduševati tudi za embrionalne pokrete in nanje vezati vse naše upanje in usodo. Greši, kdor zunanjepolitičnega momenta ne upošteva pri praktičnem sprovajanju svojih notranjepolitičnih nazorov. Vsi, brez razlike moramo stremeti, da ne bomo nobenega dela našega naroda, ki bi v usodnem trenutku ne bil pripravljen braniti državo iz prepričanja, da brani z njo svoje interese. To je danes naš narodni in državni primus, vse drugo je filozofari.

Načelno brezkompromisni Masaryk je odklanjal doktrinarstvo v taktiki. Če

so kdaj taktični kompromisi opravičljivi, tedaj so gotovo pod pritiskom skupne zunanje nevarnosti. Žrtve v taktiki se ne morejo označevati za izdajo načel, če so doprinešene v izrednih prilikah iz najplemenitejših pobud: ljubezni in skrbi za narod in državo. Ni nečastno, če senekdo v alternativni izber med večjim in manjšim zlom odloči za manjše. To je kvečjemu pametno in pošteno. V težkih časih so si povsod segli pošten in razumni politični nasprotniki v roke, če jih je preko ostalih razlik družil vsaj pozitivni odnos do ogrožene države.

Teoretične antiteze so često v praksi sinteze. Pristaši ideje jugoslovenskega narodnega in državnega edinstva se gotovo ne bomo v teoriji nikdar sporazumeli s propovedniki ideje treh narodov in federativne države ali celo konfederacije. Lahko pa se v praksi drug drugemu približamo, zato smo mnenja, da bi bilo treba naš notranjepolitični problem obravnavati predvsem kot problem prakse in ne teorije.

Pristaši unitarizma je izhodna točka narodna in državna celina kot nosilka suverenosti, zato smo za decentralizacijo in dekoncentracijo do tistih mej, ki jo dopušča obči narodni in državni interes. Smo za to, da se prepusti pokrajinski ali plemenski samoupravi vse, kar ni obsega značaja in pomena. Ne vidimo pametnega razloga, da bi si osrednja državna oblast lastila upravo na področjih, ki so samo lokalna ali plemenska zadeva. Prav tako nismo za šablonsko državno politiko, ker jugoslovenstvo ni negacija pozitivnih posebnosti posameznih delov našega naroda. Pogrešno je istovetiti jugoslovenstvo s katerimkoli delom našega naroda, ker ono pojmovno obsega vse dele. Jugoslovenstvo se praktično očituje s slovenskega stališča kot ljubezen, razumevanje in spoštovanje srbstva in hrvatstva, s hrvatskega slovenstva in srbstva in s srbskega slovenstva in hrvatstva. Ono obsega torej vse vrednote, ki dvigajo našo skupno narodno ceno in zanika samo negativne, razdvajajoče ostanke nekdanje suženjske dobe s tujo mentaliteto. Jugoslovenstvo je nepomirljivo samo s tistimi elementi v našem narodu, ki so s tujimi nazori in kulturo zavestno ali podzavestno v službi tujih interesov, ker ne težijo k našim skupnim narodnim in državnim ciljem.

Pristaši narodnega in državnega tria-lizma pa izhajajo iz diametralno nasprotnih točk. Oni imajo za nosilke suverenosti tri narodne edinice, ki prepričajo državni skupnosti samo tisto in toliko, kar in kolikor smatrajo, da je združljivo z njihovimi posameznimi interesi.

Ni sofizem, če rečemo, da se lahko ti dve nasprotujoči si in nepomirljivi teoriji v praksi zelo približata, da se lahko križeta in če hočete celo križata. Gotovo si bosta praktično precej blizu, kjer pristaši ideje treh narodov uvidevajo,

da je njih posamezni interes vsebovan in najboljše zavarovan v interesu državne celine in kjer unitaristi ne zanikajo v interesu celote upravičenih pokrajinskih in plemenskih potreb, ki imajo svojo utemeljenost v prirodni diferenciaciji ali v zgodovinsko podedovani tradiciji. Problem se postavlja kot problem skladnosti med interesi narodne in državne celote in med z njimi združljivimi upravičenimi interesi plemen in pokrajin. Gre za praktično razmejitve kompetenc, ki naj brez škode za moč celote zadovolji njene manjše sestavne dele. To razmerje moramo najti ob upoštevanju našega narodnega duha, naše zgodovine, smisla naše državne skupnosti in cilja našega narodnega razvoja. Če je v nas kaj razuma in poštenosti, se nam ne bo težko sporazumeti. Vsi, ki smo dobre volje, se bomo gotovo srečali nekje na sredini med centralistično hegemonističnimi in defetistično separatističnimi tendencami, ker priznavamo državni in narodni skupnosti vse, kar rabi za svojo moč in izpolnjevanje namena, samoupravam pa vse ostalo, kar je s tem vrhovnim interesom združljivo.

To bo urešničenje jugoslovenske misli, ki je misel naše popolne ravnopravnosti in rešitev mnogih drugih vprašanj, ki so nastala bolj kot protestna reakcija proti naši praktični notranji politiki, kakor pa proti doslej še neizvedeni jugoslovenski narodni in državni koncepciji. Gotovo se bodo tedaj vrnili k jugoslovenstvu mnogi, ki so se iz taktičnih razlogov zatekli k nasprotni ideologiji, ker so z njo upali prej doseči vsaj delne uspehe.

Okritičarima demokratije i demokratizmu

Čitao sam u dnevnoj štampi nekoliko novijih članaka u kojima se iznosi kritika demokratizma. Pomeniti članci su pisani prema impresijama avtora, koji su doživeli teško razočaranje povodom nedavnih događaja u Evropi. Autori tih članaka patetično izražavaju sumnju u ideju demokratizma i čak, na žalost, odobravaju postupke današnjeg suprotničkog i neprijateljskog tabora demokratizma. Slučajem doživelih teških impresija oni su zaboravili da je ideja toga najidealnijeg političko-socialnog sistema što i spas Evrope pred novim pretstojećim kataklizmom, te naglašuju da je ideja i primena demokratizma »pola na niveau sumraka čovečanskog duha«.

Moram sam priznati da su nedavni događaji u Evropi mogli pobuditi sumnju i kod najpozitivnijih i najodanijih poštovalaca i zastupnika demokratizma. Samo se ne mogu i neću složiti sa izjavama tih doskorašnjih demokrata i

Gre torej za reformo prakse in ne ideologije. Zdi se nam, da je danes nastopil historični trenutek, da to izvedemo.

V nekem smislu je to naše vprašanje podobno vprašanju demokracije, ki išče soglasje med individualnim in socialnim interesom. Demokratični ideal gotovo ne bo nikdar absolutno uresničen, ker bo večja ali manjša napetost med obema skrajnostima, posameznikom in družbo stalna. Prav tako bo možno najti le relativno rešitev med našo raznolikostjo in njo obsegajočo narodno in državno celino. Gotovo bo nekoč problem drugačen, ko bo organski naravni proces opravil svoje delo v pravcu duhovnega zbliževanja ter kulturne in gospodarske nivelizacije. Danes smo za vsako še tako relativno rešitev, samo da pomeni korak naprej iz sedanjih nevzdržnih prilik. Veseli bomo vsakega prispevka k naši notranji slogi.

Če govorim na naša usta mlada dalekovidnost, ki je često instinktivna bolj kot razumska, se bliža čas, ko bomo rabili notranjo širokogrudnost za večjo brezkompromisno moralno in fizično odpornost na ven. Tako notranjo politiko nam veleva mednarodni položaj in razvoj. Ta moment je za nas važen, zato ga ne omalovražujemo, kakor nekateri, ki lahkomišlno prezirajo to opasnost. Mi želimo, da bi se njih cinična ravnodušnost nam ne maščevala.

Za nas niso merodajni malenkostni strankarski ali umazani osebni računi. Če kaj odobravamo, svetujemo ali kritiziramo, odobravamo, svetujemo in kritiziramo, ker hočemo dobro kralju, narodu in državi. Samo iz tega razloga pozdravljamo vsak razvoj naše notranje politike, če vodi k notranji pomirnosti.

Uč.

pristaša demokratizma, čija je volja pala na najnižji stupanj, jer posvećuju priznanje drugim, protivničkim političkim sistemima i predstavnicima tih sistema, koji su po demokratizam nezgodnim slučajem nedavno poželi uspehe u vođenju krajno koristoljubive, diktatorske i sebične politike.

Niko ne bi smeo iz razočaranja da nokaže toliko slabosti u odobranju postupka neprijatelja demokratizma, dakle postupaka tih brutalnih i arogantnih protivnika i sebičnjaka, zakletih neprijatelja toga najhumanitarnijeg političko-socialnog sistema!

Neprijatelji demokratizma su jedva čekali da dođe momenat kada mogu izazvati događaje, štetne po demokratizam. Za svesne glave je jasno, da su nedavni događaji u Evropi tekli i završili se prema sirovosti pobeditelja i plašljivo sti pobeđenih. A da li su oni, koji su kao »predstavnici demokratizma« reševali i rešili sudbinu evropskog mira

svako zna da je to veliko pitanje, koje u skoroj budućnosti mora postati kategoričnije, a već smo ga kao takva još iz početka videli. Neprijatelji demokratizma, koji su bili nedavno uperili oružje baš protiv demokratskih država izgovarali su se opasnostima pred komunizmom. Naoružani i »moralno« ojačani oni su iskoristili pogodnost situacije da bace optužbu i ljagu na sve i najčestitije strane demokratskog sistema, koji se primenjuje u pojedinim evropskim državama, a koje u stvari sa komunizmom nema ništa zajedničkoga. Oni su takođe osudili i to šta Evropa ima kao najvrednije i najdragocenije. Ali nije ta njihova osuda imala samo svrhu jednostrane konstatacije; neprijatelji demokratizma poslužili su se svim nečasnim sredstvima i manipulacijama na račun slabije strane da obrnu i obmanu svaki oblik mirnoga i objektivnoga rešenja »aktuelnih manjinskih pitanja«, iskoristivši poziciju miroljubivosti, koja za demokratizam predstavlja glavno humano načelo.

Tu neka dostavim, da demokratski orijentisane države nedavno nisu imale u rešavanju evropskih »manjinskih pitanja« i »prava na postavljanje novih državnih granica« demokratski vaspitane prestavnike. Svaki se u to može uveriti ako se seti, kako su ti prestavnici demokratizma svakodnevno padali pod sugestiju kakva god da im je bila nametana. Agresivni protivnici demokratizma su te prestavnike u sopstvenoj zemlji tako reči hipnotizirali, da bi, kada su oni već doputovali, dobili njihov »pristanak i potpis«. Posledica je bila ta, kao što nam je poznato, da je nekoliko »ovlašćeno« potpisanih slova na napred već sastavljeni »sporazum« pomerilo granice četiri evropskih država i to bez krvi... Žalost je ta, što niko za danas ne može osuditi i kazniti takav svetski kriminalizam!...

Kritičari demokratizma treba da su svesni gore izloženih istina. Njihovo razočaranje nije opravdano. Treba da se sete i toga da ni elementarni događaji u prirodi ne idu uvek u prilog ljudskom opstanku, te se samo zdravi ljudski organizmi održavaju u životu. Ni istorijski događaji u svetu nisu uvek naklonjeni zdravom društvenom razvoju. U čovečanskom dnevniku, u istoriji, postoje primeri da najzdravije ideje bivaju pokošene ratnim konfliktima i katastrofama, što ih stvaraju protivnici zdravog društvenog razvoja. I da nije bilo tih protivnika na zemlji bi danas bio svakako jedan savršeniji život. U istorijskoj prošlosti su obično zavladavale epidemije sugestivnog karaktera na račun ljudske uobrazilje nadmoćnosti jednog naroda nad drugim, jednog cara nad drugim, jednog državnog vođe nad drugim. Takve epidemije su okuživale razum i čuvstva, savest i zdrav životni smisao kako pojedinca tako i mase. Danas su takve epidemije uzrok i posledica nezgodnih i nezdoravih političko-socialnih sistema, koji su ustvari ne prema vrednosti duha i života, kakve vrednosti demokratizam teži da ustvari, već prema fizičkoj sili i lukavstvu. Tu činjenicu bi kritičari demokratizma više morali poznavati, te ne bi smeli »postavljati konstataciju« da je demokratizam što i sumrak čovečanskog duha, kada je on upravo njegovo svetlo.

Ako demokratizam predstavlja kamen spoticanja evropskih diktatorskih državnika, neka se upitamo, kakve to »slabe strane« demokratizam ima?

Demokratizam, kao politički sistem narodne zakonodavne i izvršne vlasti ima prvenstveno načelo apsolutne slobode života i roda građana. To pak su iskoristili do danas mnogi građani, kojima nije poštenje značilo prvu pozitivnu vrednost čoveka, a koji su se dograbili vlasti. Ali pretrpljena šteta zaradi njih nadoknađena je većom koristi vrednih i poštenih građana, koji su svoju slobodu nesebično posvećivali zajedničkom narodnom i državnom dobru. Demokratizam dozvoljava afinitet duha, ideje i materijalnih vrednosti. Ne zaboravlja i ne zapostavlja niti društvenu jedinku, niti društvo, a takođe ne žrtvuje pojedinca društvu, niti društvo pojedincu. Demokratizam se postavlja na stanovište da pitanje opstanka jedne

države mora da sloni na čisto političko-socialnom sistemu, koji štiti interese svih pripadnosti i svih narodnosti, kao i interese narodnih manjina, čuvajući postulate pojedinaca i pojedinačne društvene skupine kao merodavne za opštu državnu egzistenciju i narodni napredak.

Danas bi Evropa bila cela demokratska, no nažalost, brigom nekih političkih atavista, koji su pridobili nadmoćnost nad masom u svojoj državi, te je

Vprašanje odgovornosti prezidenta dr. Beneša

Usodo, ki je zadela bratsko republiko, je prenašal čehoslovaški narod od začetka do konca z brezprimernim dostojanstvom. On ni iskal krivca za svojo nesrečo, kakor se je to često drugje dogajalo. Posamezna neodgovorna dejanja in neutemeljene obsodbe nikakor niso izraz celokupnega čehoslovaškega naroda, ki je demokratsko svoboden, po svoji ogromni večini sankcioniral politiko svojih velikih voditeljev, ki so ga peljali po poti logičnega nadaljevanja njegove zgodovine in idealov.

V zvezi z vprašanjem odgovornosti za katastrofo bratskega naroda je napisal v naši reviji »Misel in delo« gospod B. Borko globok članek, v katerem prikazuje ob odhodu, prezidenta dr. Edvarda Beneša s Hradčanov globino mednarodnih dogodkov, v katerih je igrala osebnost prezidenta Beneša veliko simbolno vlogo. Iz članka navajamo nekatere značilnejše odstavke:

»Njegov odhod v zasebno življenje — po skoraj četrtstoletnem intenzivnem političnem udejstvovanju — je bil posledica temeljnih sprememb ne le v strukturi države, ki jo je pomagal ustanoviti in na katere vodilno mesto ga je po svobodni odločitvi postavil narod, marveč tudi v vsej evropski politiki... To, kar je na eni najbolj eksponiranih točk Evrope predstavljal dr. Beneš, ni bila samo čehoslovaška zadeva, marveč je bil cel sistem mišljenja in verovanja, spoznavanja in prepričanja... Zato je bil odstop dr. Beneša mnogo več kakor zasebna ali strankarska politična in celo narodna zadeva: bil je znak neke dobe, ki zahaja, ne da bi bilo videti, kakšno bo jutro novega dne... V teh mračnih trenutkih, ko nam še vihrajo nad glavami zadnji udarci velike zgodovinske burje, ni mogoče pogledati, ali je sistem mišljenja in akcije, na katerega je naslanjal dr. Beneš več ko dvajset let svojo politiko, samo potisnjen za nekaj časa na slepi tir, ali pa celo izrinjen in premagan. To vprašanje je odločilnega pomena za presojanje uspešnosti ali neuspešnosti, zmote ali pravilnosti politike T. G. Masaryka in njegovega vernega nadaljevalca dr. Edvarda Beneša. Kajti dejstvo je, da katastrofa čehoslovaške ni izšla iz nje same, njen potresni center je bil drugod; predvsem pa je bil njen nastanek, razvoj in sedanji konec zvezan s celotnim idejnim in političnim sistemom humanitarne demokracije, z ideologijo socialnega in kulturnega napredka z vsem tistim liberalizmom, ki je po evoluciji idealov francoske revolucije poprijemal na zapadu in pri večini osvobojenih narodov razvojne oblike socializma... Dve osnovni tezi se spoprijemljata v sedanjih viharjih dnevi: dve tezi, ki ostajata druga drugi nujno antiteza... Je to evolucijska demokracija, podprta s humanitetnim pojmovanjem smisla človeškega osebnega in družabnega življenja, z druge strani totalitarna diktatura, ki se ne boji tudi revolucionarnih akcij in ki je podprta na eni skrajnosti z razredno revolucijonarnim pojmovanjem, na drugi skrajnosti pa z rasistično hierarhičnim pojmovanjem družbe, države in posameznika... Dr. Edvard Beneš je po vzoru svojega učitelja T. G. Masaryka stal z vsem duhom in s polnim srecem na strani evolucijske demokracije in humanitete. Bil je upravičeno prepričan, da izraža s tem osnovno razpoloženje ogromne večine svojega naroda...

do krajnosti iskoristili, uobrazil su svoje uspehe kao kongenijalne kuriozitet. Oni bi sada hteli da diktiraju celoj Evropi, a prva brana, koju oni hoću srušiti, to je demokratizam.

U demokratskoj Americi danas postoje autoritativne ličnosti i kapitali, i buržuazija i proletarijat, i svi oni jednako žive u slozi; nema verskog atavizma, nema fašizma, niti nacional-socializma. A u Evropi? U Evropi demokratizam će tek zavladatai.

Če je bila politika Masaryka in Beneša zgrajena na naivnosti in na nerealnem presojanju prijateljskih in neprijateljskih narodov, kakor nekateri menijo, potem se vprašujemo, kakšno ideologijo naj bi čehoslovaška politika zavzela nasproti ofenzivni ideologiji totalitarnih držav? ... Čehoslovaška je zrasla iz antiteze, ki jo je svet postavil imperijalizmu Nemčije in je morala pri vseh svojih političnih računih upoštevati stalni količnik zapadnih interesov na neokrnjenem obstoju Čehoslovaške. Preobrat v zadržanju narodov, ki še vedno predstavljajo zapadno demokracijo, je presenetil celo mnoge njihove vodilne ljudi. Realistična politika je politika verjetnostnih računov, ne pa prerokse doglednosti... Primer Masaryka in Beneša je preznačilen za sedanjo dobo: romantika, podprta z grobim materijalizmom, je zmaga nad klasičnim sistemom njunega mišljenja, voluntarizem triumfira nad racionalizmom, akcija nad idejo, nagonsko nad duhovnim, militanten politik nad politikom filozo-

fom. Toda kdo izmed nas si drzne obtožiti dva državnika, ki sta verovala v človeštvo, ker sta verovala v svoj narod, in ki sta bila prepričana o razumnem in dobrem, ker sta bila sama dobra in razumna?

... Kaj bi moglo politike malih narodov pripraviti do tega, da zavržejo tiste ideale, ki edini varujejo pravico pred silo, slabotne pred močnimi... Vera v razum, v etiko, v humaniteto je zmotna samo z zrelišča sile, ki se odpoveduje objektivnosti spoznavanja in ki stavi nasproti pravičnosti svoj absolutni interes, nasproti duhu kaotično dušo z njenim zavestno poudarjenim nagonskim duhom... Če menimo, da je krivda za položaj Čehoslovaške bolj v krizi vsega sistema evropske demokracije in v sami krizi civilizacije, kakor pa v zadržanju čehoslovaškega naroda in njegovih državnikov, tedaj je »sudetsko vprašanje« posttranskega pomena... Ko danes, po razsulu »versajske« Čehoslovaške razglabljam o celih dvajset let njenega življenja in razvoja, moramo priznati, da je češki narod pokazal vzlic aposteriorni kritiki, ki jo vzbujajo najnovejši dogodki, velike organizacijske, državotvorne, kulturne in civilizacijske sposobnosti.

... Tak napredek pričuje tudi o učinkovitosti in vrednosti idej, ki so ga vodile in mož, ki so v svojem mišljenju in svoji akciji postali gonilna sila teh idej... Dr. Edvard Beneš je za nedogledno dobo dokončal svoje poslanstvo... Njegov odhod s politične pozornice so iskreno obžalovali mnogi demokratski verniki raznih struj v Starem in Novem svetu. Vsi so čutili, da usoda tega državnika ni osebna zadeva in izoliran primer, marveč simbolni izraz velikih in usodnih sprememb v svetu...

Tako izgleda odgovornost prezidenta dr. Beneša v pravi luči usodnih mednarodnih sprememb.

Ideja studentskih delovnih čet

Novi ideali ne nastajajo preko noči, ampak rastejo in se razvijajo počasi. Sprva se kažejo kot plahe pobude, kot skromni, pametni predlogi, nato pa stopijo pred nas kot smeli poskus. Ozmimo se malo na okrog, koliko novih idealov je že uresničenih?

Ena uresničitve novih idealov so študentske delovne čete

Mislim, da smo si edini v tem, da mora organizacijam, študentskim delovnim četam, ki obstoje po vseh kulturnih državah Evrope in Amerike in ki lahko s ponosom pokažejo veliko delo, ki so ga storile, biti za podlago močna, velika ideja. Kaj je osnovna misel delovnih čet? V prvi vrsti in od vsega početka: *Študentje naj delajo tudi fizično*. Njih princip je torej, lahko rečemo, neakademski in neznanstveni. Kajti, kaj koristijo končno predavanja, ki jih je poslušal leto za letom in jih še poslušaja na univerzi študentu, ki mora potem ob počitnicah delati sedem ur na dan z lopato in s krampom? Kaj ima sploh telesno delo skupnega s študijem? Ne bi rekel za tehnika, temu res lahko pri študiju koristi, a kakšnega pomena je to delo za jurista, filozofa ali celo teologa? (Za primer navedem statistiko udeležbe po fakultetah v švicarskih radnih četah.)

	1937	1936	1935
iur	64	61	75
phil. I.	26	40	55
phil. II.	53	43	43
med.	33	38	48
theol.	11	3	10
E. T. H. (Eidgenössische Technische Hochschule)	23	25	23
Handelshochschule St. Gallen	8	7	7
	218	217	261

In prav v tem odgovoru tiči jedro nove ideje. Študentska delovna četa nudi

študentu izpopolnitev, neke vrste popolnost.

Znanost izoblikuje razum enostransko, sport prav tako mišice, delovna četa pa hoče izoblikovati, ne le učenjake ali sportnike, izoblikovati hoče *celega človeka*. Izoblikuje nam našo socialno zavest. Potom delovnih čet se moremo približati ljudem, ki ne poznajo drugega kot borbo za življenje. Približamo se jim najlažje in najiskreneje s tem, da stopimo med nje in v tej borbi aktivno nesebično sodelujemo. Kaj še niste nikdar opazili, kako postane tak človek zaupljiv do vas, ko vas vidi v isti fronti, ko z delom dokazujete, da ste res našli pot preko ograje, ki loči študenta od preprostega človeka? Šele takrat ko stojite ramo ob ramo in ko mu praktično pomagata pri delu in mu lajšata težko borbo za obstoj, ko pokažete razumevanje in spoštovanje njegovega dela, šele takrat padejo vse tiste ovire, ki vas ločijo, šele takrat izgine tisto nezaupanje, ki ga imajo preprosti ljudje do »škričar«.

Druga dobra stran delovnih kolonij je vzgoja k skupnosti k tovarištvu.

Naše univerze so trdnjave individualizma. Akademik je navezan sam na se. Radi tega so sicer naši akademiki mnogo samostojnejši, zato jim pa manjka zavest skupnosti.

Kako okorno in trdo je naše ponašanje na univerzi! Poznamo obraze, ki jih vsak dan srečujemo, a pozdravljamo se ne. Kako nenaravno! Ta nenaravnost takoj izgine, če se srečamo v delovni četi, kje v gorah, ali pa v kaki dolini Bogu za hrbtom. Tu je »ti« sam po sebi umeven in prav tako je samo ob sebi umevno čustvo skupnosti, tovarištva. Tu v delovnih četah, kjer smo daleč od znanosti, od suhega razumskega mišljenja, gradimo zavest skupnosti s *skupnim delom*.

Za vsakega udeleženca je to doživljaj, za mnoge preobrat, za nekatere pa izhodna točka za novo življenjsko smer,

Skupno delo. To je skrivnost in moč študentskih delovnih kolonij. Skupno socialno in narodno delo, sodelovanje.

Mislím, da so prav študentske delovne čete tiste, ki nas lahko napotijo pri našem iskanju na dolgo pot. Morda najdemo sami eno rešitev. Toda rešitev za naš čas in našo generacijo bomo našli le skupno in pri skupnem delu jo bomo našli tudi za druge.

To je vsa skrivnost študentskih delovnih čet in istočasno tudi njih *raison d'être* in zdi se mi, da v naši »Radni četí« prav tega najbolj pogrešamo. Bili smo pač družina, ki se je nekako slučajno sešla. Nihče se ni preveč trudil, da bi tovariše spoznaval, iskal skupnih potez. Potrudili smo se le v toliko, da smo našli nekako formo za mirno sožitje nekak »modus vivendi« in pri tem steli dneve in komaj čakali, da se vrne-

mo domov, saj smo si ostali tuji. Nasprotno me je pa prav ta skupnost in povezanost v švicarski delovni četi prijetno presenetila. Znašli smo se od vseh vetrov, severnjaki in Balkanci, prefinjeni Francozi in tempamentni Španci in Italijani, fašisti in komunisti, katoličani in budisti, vendar smo si bili bližji, kot pri nas pripadniki enega naroda, kajti imeli smo zavest skupnosti. Morda ni bila to naša zasluga, ampak zasluga vodstva, da smo nehoti iskali drug pri drugem le tiste črte, tiste lastnosti, ki so nas družile. V dokaz tega našega idealnega sožitja vam citiram brez kake samohvale stavek iz pisma, ki mi ga je pred kratkim pisal neki »copain« iz letošnje delovne čete v Švici: *L'amitié slovène restera pour moi un symbole de paix universelle.*

M. G.

Akademsko akcija in katoliški akademiki

Meseca november in december pomenjata za našo univerzo približno isto, kar pomeni v političnem življenju zasedanje parlamenta. Ta čas se vedno razbrzdajo strasti in nastopi primeren trenutek, ko si idejni nasprotniki pomečejo v obraz vse, kar smatrajo, da si lahko vzajemno očitajo zaradi neuspehov v preteklem letu. Glasovi o potrebi stanovske solidarnosti po enotnih nastopih in strpnem reševanju visokošolskih problemov zaležejo v tem času prav toliko, kot šepetanje v viharju. To je čas, ko se poedine skupine ob volitvah v razna strokovna in druga skupna kulturna društva bore za prestiž svoje ideologije na univerzi.

V kratkem se bo vršil — seveda je negotovo, če bo do tega sploh prišlo, ker se tudi naši univerzi, kot se je to že zgodilo beograjski, obetajo počitnice, katerih ne predvideva nobena uredba ali zakon — občni zbor ter volitve v Akademsko Akcijo, kateri posvečajo vse tri idejne skupine akademikov — nacionalisti, levčarji in klerikalci — največ pažnje, ker jo smatrajo tisti, katerim gre to prav posebno v račun, za neoficijelno ali celo za oficijelno predstavniško slušateljstvo Aleksandrove univerze. Ni naš namen, da ob priliki, ko se dotikamo pomena Akcije, njenega delovanja v prejšnjih in posebno v zadnjem letu in še nekaterih drugih vprašanj, ki se s tem v zvezi pojavljajo, obujamo reminiscence žalostne narave za naše nasprotnike. Prikazati hočemo resnično sliko te ustanove ter onih, ki jo zadnja leta vodijo in nosijo odgovornost za njeno delo.

Akademsko Akcijo je nastala kot potreba naše nezadostnosti ter pomanjkljivo urejene univerze. Izšla je iz prepričanja, da akademik ne sme več stati ob strani, ko se za univerzo nihče več ne zanima, ter da mora z vso resnostjo in vztrajnostjo prijeti sam za delo in zahtevati od merodajnih činiteljev, kar gre njegovi univerzi. Kot prva konkretna zahteva je bila postavljena v začetku zgraditev univerzitetne knjižnice. Poleg nje, ki smo jo sedaj že dobili, so bile poudarjene še druge potrebe, od katerih mnoge naravnost vpijejo po rešitvi. Od tega uspeha, ki je bil plod solidarnosti vseh akademikov — katoliški akademiki so si ga nelojalno prisvajali izključno zase — so pretekla že štiri skoraj brezuspešna leta. Drobec, katerih je bila v tem času deležna ljubljanska univerza, niso v nikakem sorazmerju z bombastično štiriletko pod geslom: »Polna univerza do leta 1940!«, s katero se je potegovala klerikalna skupina za zaupanje visokošolcev.

Kje je vzrok temu? Prepričani smo, da bo »Straža v viharju«, dični organ onih, ki že nekaj let s porazno bilanco vodijo Akademsko Akcijo, odgovorila z največjimi črkami strmečim nevedenjem: »To je krivda Belgrada, srbskega Belgrada! To je posledica onih izkoreninjenec, ki hočejo s silo zatreti slovensko kulturno samobitnost in podjarmiti verni slovenski narod!«

Dovolimo in oprostimo jim ta izgovor za tisti čas, ko so njihovi očetje bili v brezmočni opoziciji, toda ta argument ne more veljati za zadnja leta, ko njihovi varuhi soodločajo v vseh stvareh v onem tolikokrat obrekovanem in zlorabljenem Belgradu in ko bi se jim bilo treba samo malo zavzeti, pa bi imela ljubljanska univerza če že ne vse, pa vsaj nekaj iz lažnjivega programa katoliških akademikov. Za to bi jim bili vsi iz srca hvaležni, mi in vsi ljubljanski akademiki, poleg tega pa bi si oni ustvarili dostojen renome na univerzi, njihovi očetje pa v politiki.

To so izgovori, prinešeni na pasjem repu. Naivni bi bili, če bi jim verjeli. Vzroka neuspehom ni treba iskati daleč izven Ljubljane, ko ga imamo vendar doma. Glavni krivec so neokretni odbori Akademsko Akcije, nesposobni dati papirnati zamisli dovolj močan praktični poudarek. Posebno odgovornost nosijo popolnoma nesposobni predsedniki, počenši od tako zvanega diktatorja Verbiča preko Derkača do sedanjega predsednika Fischerja. Njihova podjetnost in iniciativnost se je pokazala le takrat, ko je bilo treba na stroške Akcije potovati v Beograd na obiske k domačim ministrom ter telefonirati temu ali onemu načelniku za najskromnejšo podporo. Serioznih in sistematičnih naporov smo od njih ves čas zaman pričakovali.

Toda to še ni vse. Treba je, da spregovorimo še o nekom, da pravilno prikazemo moralno odgovornost za neuspehe Akcije. Gre za okoli 200 glasov onih v vojašnici živčih, duhovno in telesno uniformiranih visokošolcev, katerih udeležba na akademskem življenju obstoji samo v tem, da kot en moč izpolnijo svojo volilno nalogo, omogočijo zmago peščici civilnih katoliških akademikov, ki so v manjšini na vseh ostalih treh največjih fakultetah, katerih se namen Akademsko Akcije predvsem tiče. Pri-dejo kakor »deus ex machina« in že se za leto dni umaknejo, ne da bi prevzeli neposredno odgovornost za svojo volilno soudeležbo s tem, da bi dali odboru Akcije na razpolago svoje delavne predstavnike. S tem se sami postavljajo v neki izjemni položaj in sami priznavajo, da jih visokošolske zadeve ne zanimajo v isti meri, kakor ostale akademike. Za inteligente ni dopustno biti navadna volilna čreda, da se omogoči veliki manjšini civilnih akademikov priti do oblasti in s tem ogroziti uspešno delo za univerzo in slušatelje. V tem tiči glavni vzrok, da niso imeli zadnji odbori Akcije vsled svoje nepravilne sestave dovolj zaslombe med veliko večino izigranih aktivnih akademikov. Zatevamo, da prevzamejo tudi teologi polno soodgovornost za delo v Akciji z aktivno soudeležbo pri zasledovanju njenih ciljev ali pa da izvajajo posledice iz svojega lastnega moralnega občutka.

Z ozirom na to smo upravičeni pripisati velik del odgovornosti za neuspehe Akademsko Akcije baš teologom. Pripravljeni smo spremeniti svoje miš-

„Razgled odreja jim butalska planka“

Ob krstni izvedbi Škerjančeve kantate za soli, zbor in orkester »Zedinjenje«, posvečene dvajsetletnici naše narodne in državne samostojnosti, smo zopet doživeli enega številnih strupenih in ozkosrčnih izpadov klerikalizma na našo kulturo. Nas to ni presenetilo, saj je bila vsa naša kulturna ustvarjalnost na vseh področjih zalezovana od tiste onemogle jeze, ki tudi danes, kakor v preteklosti ne bo mogla zavreti njenega svobodnega razvoja. Zgodovina te naše sramote seže tja v protireformacijsko dobo, ko je katoliški svečenik Hren delal grmade iz prve slovenske knjige. Ista zagrizena in omejena miselnost je preganjala Levstika, Aškercu, Gregorčiču, Cankarja in druge večje in naprednejše duhove našega naroda. To žalostno raboto opravljajo vse klerikalne generacije od Hrena do današnjih dni. Očetje in sinovi so si popolnoma podobni. Kar je storil »Slovenec« ob Škerjančevi glasbeni umetnini, to delajo mladi »Stražarji« ob raznih prireditvah v naših kulturnih hramih.

Katoliško časopisje je očitalo komponistu g. Škerjancu, da si je izbral za tekst svojemu delu dva hlapčevska in Slovence ponižujoča Gradnikova soneta iz zbirke »De profundis«. G. Škerjanc je v posebni izjavi označil svoj odnos do besedila Gradnikovih pesnitev, za kateri se je odločil zgolj iz umetniških nagibov, ker sta mu nudili močno dramatično osnovo v prikazovanju naše poti iz sužnosti v svobodo. Daleč je bil od vsake tendence, ker ni nikak »politični komponist«. Mi sprejemamo to pojasnilo lojalno na znanje in ga spoštujemo. To sicer izločuje iz polemike prizadeto osebnost, ki ji je dala zgolj povod, ne zaključuje pa diskusije o spredaj načetem vrašljanju.

Vedno pogostejši so pojavi, ki prepričujejo, da obnavlja mala fanatična katoliška struja mahničevske metode pri cenzuriranju ustvaritev našega narodnega duha. Po svojem verskem in ekskluzivnem slovenskem kalupu izreka ocene in sodbe. Vsemu, kar ne vzdrži v tem ozkem okviru, pritisne žig narodnega izdajstva in pohujšanja. Praktično: priznava in hvali samo kulturo, ki pohlevno služi njenim verskim in političnim ciljem.

Kako slabo bi stali z našo kulturo, če bi ostali v tem obroču, kako bi bili revni, če bi vrgli na grnado vse, kar so postavili na indeks samozvani varuhi naše narodne pristinosti. Česa pa niso ob-

sodili in zavrgli, kar ima danes našo reprezentativno kulturno vrednost? Razen molitvenikov menda skoraj vse. To jih seveda ne ovira, da nebi naknadno vzeli v hinavsko varstvo umotvorov prej tako žaljenih in preganjanih avtorjev. Ta srečna usoda je zadela tudi Cankarja. — Snov za novega Cankarja.

Veliko upanje tudi za današnje naše kulturne delavce, da bodo morda nekoč deležni milosti od tiste strani, ki jih danes zaničuje in zlorabljeni proti tisti sredini, ki jim danes stoji ob strani. Naš klerikalizem je dosleden v elastičnosti, zato ta možnost ni izključena.

Brez ozira na današnje ovire in možnosti bodočih zlorab bo šla naša napredna kulturna zmogljivost svojo pot daleč preko ozkih mejnikov, katere so postavili sebi naši omejeni fanatiki. Bog nas varuj, da bi se vsa naša kultura ustvarjala na našem vaškem stolpu in z njegovih ozkih obzorij črpala svojo vsebino. K sreči smo se že davno povzpeli mnogo višje, odkoder se vidi cela Jugoslavija in še nekaj drugega sveta.

Da dokaže višek svoje ozkosrčnosti in razkrije merila, s katerimi zasleduje našo kulturo, je »Slovenec« našel celo zvezo med bližajočimi se volitvami in Škerjančevim glasbenim poveljčanjem dvajsetletnice naše narodne svobode. Tako nizko more pasti le, kdor druge po sebi sodi. Dobro poznamo ljudi v našem narodu, ki sebe najbolj razgalijo takrat, kadar skušajo drugim pripisati nagibe, katerim se pustijo sami obvladati in voditi. Sicer pa se nam zdi, da je najboljše zadel žebelj na glavo Samorod, pseudonimni pisec soneta, ki ga prinašamo:

GRADNIKU IN DRUGIM

Nesrečni Gradnik, izdajalec kleti,
obrazu moral bi imeti dva:
za Belgrad prvi, drugi za doma,
potem bi slavni bili ti soneti.

Škerjanček tudi je začel žgoleti,
in da sramota spne se do vrhá,
še matica pokoja nam ne da,
brenčanje njeno buni nas v terceti.

Na kandelaber z vami — vsem v svarilo,
da neusmiljena ga čaka zanka,
komur se štetje je do treh zmotilo!

Razgled odreja nam butalska planka,
a če se petje bo še kdaj glasilo,
naj brunda ga domača uspavanka!

Dr. Ante Trumbić

V Zagrebu je umrl dr. Ante Trumbić. Vsi, brez razlike politične opredeljenosti smo dolžni izraziti temu možu iskreno hvaležnost in spoštovanje za njegovo življenjsko delo.

Kot neumorni dolgoletni politik v službi jugoslovenskega narodnega osvobodjenja in zedinjenja v enotni državi si je pridobil zgodovinskih zaslug za uredničenje tega velikega cilja. Največjo zahvalo smo mu dolžni kot predsedniku »Jugoslovenskega odbora«, ki je bil med svetovno vojno najvernejši glasnik razpoloženja in zahtev zaslužjenih Jugoslovenov. Dr. Trumbić je spadal med tiste močje, katerim je bila Jugoslavija brezpogojno smoter naše narodne revolucije. Vsa druga vprašanja so mu bila postranskega pomena. Njih rešitev je prepuščal poznejši skrbi že svobodnega naroda.

Ijenje, če bo čas pokazal v pogledu udeleževanja teologov v Akciji in sploh v akademskem življenju poleg njih volilnih nastopov še kake uspehe. Dokler temu ni tako, pa jih bomo krivili soodgovornosti za neuspehe povsod tam, kjer sicer pomagajo svojim laičnim tovarišem s svojimi glasovi, a ne prevzemajo

Mnogi pomembnejši dokumenti naše zgodovine nosijo podpis tega zaslužnega moža: Sporazum srbske narodne in hrvaške stranke, Manifesti Jugoslovenskega odbora, Krfska deklaracija, Ženevska deklaracija...

V najtežji dobi, ko je naša mlada država postavljala mejnike svojemu obsegu, je bil dr. Trumbić naš zunanji minister. Kakor je najbolje mogel in znal, je takrat branil naše interese. Ni bila njegova krivda, če so nas močnejše sile prikrajšale v naših nacionalnih pravicah.

Ime dr. Trumbić je zapisano v zgodovini naših najpomembnejših dni. V tisto dobo padajo njegove največje zasluge za nas vse. Mi mu bomo ohranili hvalen spomin.

temu ustrezajočih bremen in soodgovornosti.

To je gotovo eden problemov, s katerim se bo moral pečati bližnji občni zbor Akcije in ga zadovoljivo rešiti v interesu ciljev, zaradi katerih je bila Akcija ustanovljena.

Izjava Ljubljanskih akademskih društev

Kakšnih podtikanj in sumničenj se poslužuje v borbi z nasprotniki majhna skupina zagrizenih katoliških akademikov, ki je v ostalem slepo orodje v rokah oficijelnega vodstva našega katolicizma, najbolje pojasnjuje odgovor zmernih katoliških visokošolcev in vseh ostalih kulturnih društev na neosnovane izpade »Straže v viharju«. Izjava se glasi:

»List enega dela katoliških akademikov »Straža v viharju« je v članku »Naša univerza! Naša Alma mater!« dne 3. nov. t. l. objavil vrsto neresničnih in neodgovornih trditev, na podlagi katerih bi javnost utegnila sklepati, da podpisana društva zasledujejo pri svojem skupnem delu drugačne cilje kakor pa to odgovarja resnici.

Legitimirani predstavniki podpisanih akademskih klubov se sestajajo, da skupno vpostavimo v soglasju z univerzitetnimi oblastmi kulturne klube v tako pravno stanje, ki bo omogočalo kulturnim klubom na univerzi svobodno udejstvovanje v okviru univerzitetne avtonomije, kar bi samo odgovarjalo realizaciji univerzitetne uredbe iz leta 1934. Ugotavljamo:

1. Meddruštveni odbor, ki ga sestavljajo podpisana društva ni bil sklican od »neklih po štrajkovnem bacilu okuženih samozvancih«, niti niso ti meddruštveni sestanki »umetno inscenirani«, niti se na teh sestankih ne pojavlja »plast avanturistov, emisarij temnih sil, konfuzni zanešenjaki, drzni frazerji, z namenom, da glodajo na korenini naše univerze in širijo na njej strupene mišice« — kot skuša to prikazati »Straža v viharju«, — temveč odgovarja resnici edino to, da sestavljajo ta meddruštveni odbor, ki je bil čisto pravilno sklican, le legitimirani predstavniki od univerzitetnih oziroma od državnih oblasti dovoljenih društev.

2. V tem meddruštvenem odboru ni »izbruhnila užaljenost« frazarjev, ki zamirijo g. rektorju, ker ni dovolil enemu

teh društev zborovanja na univerzi, kakor to piše »Straža«, temveč so vsi zastopniki podpisanih društev bili razumljivo presenečeni nad dejstvom, da univerzitetna oblast te prireditve ni dovolila. Zato so poslali g. rektorju izjavo, ki so jo podpisala vsa kulturna društva, tudi A. K. Straža in Akademski zveza, in v kateri proti tej omejitvi akademske svobode protestirajo in zahtevajo, da se v bodoče take prireditve na univerzi dovoljujejo, kakor je bil to usus doslej.

3. Nikdar ni na teh sestankih padla s strani delegatov podpisanih društev kaka beseda o štrajku, niti nimajo podpisana društva namena, da dajo duška svojim protestom s štrajki. Zavedajo se namreč, da nimajo niti pravne niti formalne podlage, da bi sklepali v imenu vseh študentov, temveč morejo govoriti in sklepati le v imenu svojih organiziranih članov. Trditev »Straže«, da se je v tem odboru pojavila misel o štrajku, je torej popolnoma neosnovana in neresnična.

4. Iz vsega gornjega je jasno razvidno, da predstavniki kulturnih društev nimajo nikake zveze z akcijo montanistov proti tehnični uredbi, še manj pa namen, da bi »v volilni dobi mešali račune JRZ« kakor to trdi »Straža v viharju«.

Dasi so bili predstavniki »Straže« pri sestankih delegatov podpisanih društev navzoči, dasi se je vršilo v zadnjem času vse delo skupno z njimi, — skuša njih glasilo skupno delo teh društev prikazati kot hazardno igro »zakulisnih sil«. — Tak način sodelovanja smatrajo podpisana društva za neodgovoren in neakademski in ga za to odločno odklanjajo.

Kat. akad. društvo »Zarja«. — Jugoslov. nac. akad. klub »Edinstvo«. — Jugoslov. akad. društvo »Jugoslavija«. — Slovenski klub. — Akcija za dom visokošolk. — Akad. društvo »Doberdob«. — Akad. odsek »JČ lige«.

Poraz nediscipline

V soboto 19. novembra se je vršil občni zbor »Društva slušateljev juridične fakultete«, ki so ga več let vodili z uspehom nacionalni akademiki. Poročilom o plodnem delovanju v zadnji poslovni dobi pod predsedstvom tov. Plajha Avgusta so sledile volitve, pri katerih so ločeno stopile tri glavne idejne skupine: nacionalna, levičarska in klerikalna. Prva je dobila 132 glasov in 3 odbornike, druga 49 glasov in 1 odbornika in tretja 142 glasov in 3 odbornike. Malenkostna zmaga katoliških akademikov ni toliko posledica njih številčne premoči, kot nediscipliniranosti mnogih organiziranih nacionalnih slušateljev, ki niso čutili dolžnosti in odgovornosti, da preprečijo nepotreben poraz. Iz tega razloga nimamo volilnega izida za tragični znak upadanja naše moči, nego potrebe vcepiti vsakemu posamezniku občutek odgovornosti do nacionalne skupnosti.

Te volitve nam dajejo še en potreben nauk. Mnogo se je v zadnjem času govorilo o nepremostljivi notranji razcepljenosti katoliških akademikov, ki je šla baje tako daleč, da so z napisi na vratih prostorov, ki se nahajajo pod isto streho, zabranjevali članom raznih društev vzajemno se posecati. Vzrok te razcepljenosti so nesoglasja med zmernimi katoliškimi akademiki, ki se zbirajo večinoma v »Zarji« in prenapeteži, katerih verno glasilo je »Straža v viharju«. Kljub temu nas poslednje volitve prepričujejo, da izbijejo notranji konflikti v katoliških vrstah redko v javnost in da imajo še redkejšje zanje

praktične kvarne posledice. Pokrovitelji katoliške mladine razpolagajo z močnimi sredstvi socijalne in splošne odvisnosti, s katerimi jim vsaj v zadnjem trenutku uspe vzpostaviti zunanjo disciplino. Katoliško akademsko društvo in njegove člane, ki bi se ne vdali temu pritisku od zgoraj čaka sicer usoda na cesto pognane nekdanje krščanske socijalne visokošolske organizacije »Borbe«. Njeni člani so uspeli izdati v znak protesta proti suženjski odvisnosti mladih od starih zelo zanimivo knjižico »Borci« in se nato pod pritiskom brez sledu porazgubili. Verjetno je imel ta nauk katoliške mladinske zgodovine za posledico njen enotni nastop na občnem zboru slušateljev juridične fakultete.

Brez ozira na vse to želimo, da bi bil novi predsednik »Društva slušateljev juridične fakultete« dostojen naslednik dosedanjih predsednikov iz vrst nacionalnih akademikov, ki so bili vedno deležni nedeljenega priznanja za svoje delo v stanovsko korist vseh juristov brez razlike. Gleda naj vsaj, da že doseženih uspehov ne pokvari, da ne bo imel njegov nacionalni naslednik posla s popravili.

**MLADINA
SODELUJ
V NACIONALNIH
ORGANIZACIJAH**

Naročnikom!

Današnji številki smo priložili položnice. Prepričani smo, da se bo vsakdo zavedel svoje dolžnosti do našega edinega nacionalnega omladinskega kulturno-političnega glasila.

Kdor pridobi tri nove naročnike, ki bodo plačali celoletno naročnino, ima pravico do enoletnega brezplačnega prejemanja našega lista.

Ljubljanske naročnike pa obveščamo, da jih bo tekom prihodnjih dni obiskal naš inkasant ter jim radi tega danes nismo poslali položnice.

UPRAVA.

Nekorektnosti pri volitvah v DSJF

Prejeli smo prijavo, ki so jo nacionalni akademiki izročili oblastem naše univerze. V njeni luči izgleda volilni rezultat v D. S. J. F. zelo drugače, kakor smo ga v drugem članku komentirali.

Dne 19. novembra 1938. se je vršil v zbornični dvorani univerze 36. redni občni zbor Društva slušateljev juridične fakultete. Vodil ga je predsednik Plajh Avgust cand. iur.

Pri volitvah je skrutinatorski odbor, ki so ga sestavljali na občnem zboru izvoljeni skrutinatorji: Gaberčič Milan, cand. iur., Leskovar Ludvik, cand. iur., Vodopivec Vladimir, cand. iur. — ugotovil sledeči volilni izid:

Lista z nosilcem Klemenčičem Francem, cand. iur. je dobila 142 glasov.

Lista z nosilcem Kolencem Črtomir, cand. iur. je dobila 132 glasov.

Lista z nosilcem Majcenom Dušanom, cand. iur. je dobila 49 glasov.

Prazne so bile 4 glasovnice. Na podlagi tega je bilo oddanih glasovnic 327 (tristo sedem in dvajset).

Dne 21. novembra 1938. se je vršila predajna seja D. S. J. F., na kateri so člani starega odbora, nosilci kandidatnih list za novi odbor ter ostali prisotni člani ugotovili na podlagi članskega imenika, v katerem se je pri volitvah ob nadzorstvu tov. Plajha Avgusta, ki je kot predsednik vodil volitve ter tov. Cigana Jožeta, podpredsednika in skrutinatorjev, beležil vsak oddani glas, da število oddanih glasovnic presega za 28 število volilcev, ki jih je bilo le 299.

Dejstvo, da se je zaznamovanje volilcev v imeniku vršilo popolnoma točno in pravilno, sta na seji v prisotnosti vseh zgoraj navedenih potrdila slušatelja Plajh Avgust ter Cigan Jože.

Imenik članstva z označbo volilcev je bil takoj izročen vršilec dolžnosti univerzitetnega sekretarja g. Sketlja, ki ga je v prisotnosti slušateljev Plajha Avgusta in Klemenčiča Franca zapečatil ter sprejel v nadaljnje čuvanje.

Na podlagi zgoraj navedenih dejstev ugotavljamo:

1. da rezultat, ki je bil od strani skrutinatorskega odbora ugotovljen takoj po volitvah ne odgovarja na predajni seji kontroliranemu številu volilcev.

2. da so se vršile pri volitvah nepravilnosti s tem, da so poedini volilci oddajali po več volilnih listov.

3. da je razlika 28 glasov, ki je bila ugotovljena na gornji način, odločilno vplivala na rezultat volitev.

4. da odbor, ki je na predajni seji dne 21. novembra sicer prevzel od starega odbora posle, ni regularen predstavnik slušateljev juridične fakultete.

Na podlagi gornjih dejstev vlagamo pritožbo proti izidu volitev v D. S. J. F. s konkretnimi zahtevami, da visoki senat v najkrajšem času razveljavi volitve, razreši odbor, ki je že prevzel svoje posle ter razpiše ponovne volitve z volilno pravico do sedaj v D. S. J. F. vpisanih članov pod vodstvom člana profsorskega zbora po načinu volitev v Akademski Akciji.

ALI JE ŠE KAJ MANJŠE?

Mnogo stvari je majhnih, a malo jih je manjših kot makovo zrno.

POKVARJENOST BREZ PRIMERE

Katoliški dnevnik »Hrvatska Straža« je iznesel ciničen predlog, naj čehoslovaška poruši znameniti Husov spomenik v Pragi, češ, da je Hus posredni krivec nesreče bratskega naroda.

To se ravno tako sliši, kakor če bi svetovali katoliškim narodom, ki jih je zadel nesreča, naj zavržejo Kristusa kot krivca, ker so živeli po njegovem nauku.

VELIKE ŠTEVILKE

Zadnje čase čitamo skoraj vsak dan ogromne številke. Če bi jih seštevati, bi kmalu prekoračili ne samo število moškega prebivalstva od 21. leta naprej, nego vsega prebivalstva Jugoslavije z deco in ženami vred.

ZNAČILNO IN PODUČNO

Takoj po proglasitvi avtonomne Slovaške je zaplapolala na katoliškem konviktu v Košicah prva zastava avtonomne Slovaške. Takoj po proglasitvi dunajske arbitražne razsodbe, da so Košice dodeljene Madžarski je na istem katoliškem konviktu zaplapolala prva madžarska zastava. — »Slovenec« bi vprašal: Kaj pravite?

Nominalni in realni zaslužek sovjetskih delavcev

Profesor g. Prokovič, šef ekonomskega kabineta pri Slovanskem inštitutu v Pragi je podvrgeto točni analizi višine realnega zaslužka sovjetskih delavcev. O njegovih zanimivih izsledkih poročam v 6. številki »Ekonomista« g. M. Strelec. Izkoristili smo iznešene podatke ter jih primerno preurejene uporabili za pričujoči članek.

Marksisti vedno poudarjajo znanstveni karakter svojega nauka, posebno v ekonomskih in socialnih vprašanjih. Saj zasledimo celo pri njihovih najodličnejših pisarjih pogoste trditve, s katerimi odrekajo znanstveni karakter vsaki drugi politični ekonomiji, razen marksovi. Tako postopanje je popolnoma prozorno. Z njim se skuša že apriori ustvariti v čitatelju, poslušalcu neke vrste negativistično krutično razpoloženje napram vsemu tistemu, od česar se ga želi odvrti. Ali je potem čudno, ako vprašaš prepričanega levičarja, ali pozna to in to kritiko svojega lastnega evangelija, pa ti zviška odgovori, da ga sploh ne zanima, ker je neosnovana. In tako prepričanje naj bo znanstveno? Saj je glavna poteza znanstvenosti njena objektivnost. Tega pri njih ne moremo zaslediti. Vsak nasprotnik je črn, ne zato ker je črn, temveč zato, ker je nasprotnik.

Spomnimo se na dogodek s Charlesom Ristom. Od vseh levičarjev na svetu slavljeno ekonomist in sociolog je bil čez noč deležen najhujših napadov in postavljen na črno listo samo zato, ker se je po svojem povratku iz Sovjetske Rusije drznil napisati ostro kritiko tamkajšnjih razmer. Kominterni je s svojo odlično propagando uspela ustvariti famo o sovjetskem rajju. Gorje onemu, ki jo skuša razbiti. Doleti ga usoda enaka usodi vseh onih velikih duhov, ki so si svoječasno upali dvomiti v edinozveličavnost neke druge — cerkvene — politike in ideologije, ki je istotako stremela po svetovni nadvladi in čije osnovno načelo je istotako bilo: nestrpnost.

To smo smatrali za potrebno povedati, ker se bomo tudi mi v svojem članku dotaknili razmer, ki vladajo v današnji Rusiji, a smo želeli še pred tem pokazati, da dobro vemo, kakšna je tista kritika, ki je lahko pričakujemo. Pogledali bomo, kako se godi delavcu v delavski državi. Storili bomo to na način, da nam, upamo, nihče ne bo mogel reči, da smo neobjektivni in neznanstveni. Govor števil je stvar in vsakomur dostopen. One naj nam pojasnijo v naslovu navedeno vprašanje. Ako so točne — in to so — potem ni protidokazov, ki bi se jim lahko zaperstavili.

Za drugo »petletko« (1932—1937) je sovjetski in drugi njemu naklonjeni tisk napravil veliko propagando. Poudarjalo se je ogromne uspehe na vseh področjih, posebno na socialnem. Hoteli so dokazati, kako dobro se godi proletarijatu in s tem pokazati na razliko, ki obstoja med delavčevim položajem v marksistični z ene in kapitalistični državi z druge strani. To je bil močan adut v rokah marksistične propagande in v njegovo resničnost verujejo danes ne samo prepričani levičarji, temveč tudi marsikateri njihovi nasprotniki.

Oglemo si, kako je s tem napredkom v za delavca najvažnejšem vprašanju, v vprašanju njegove mezde.

Po službenih sovjetskih podatkih je rasel letni nominalni delavčev zaslužek takole:

Tabela I.

1913. leta	291.6 R
1925. „	450. — „
1926. „	571. — „
1927. „	624. — „
1928. „	703. — „
1929. „	800. — „

1930. leta	936. — R
1931. „	1127. — „
1932. „	1427. — „
1933. „	1566. — „
1934. „	1858. — „
1935. „	2269. — „
1936. „	2776. — „
1937. „	2976. — „

Iz gornje statistike vidimo, da so bile plače v stalnem porastu. Samo v dobi druge 5 letke so se skoraj podvojile. Napisani sami zase in za človeka, ki se na stvar ne spozna, predstavljajo ti podatki zelo privlačno sliko. Toda čim jih primerjamo s količino dobrin, ki jih je ruski delavec za ta denar lahko dobil, potem dobi slika popolnoma drugo barvo.

V tak namen so nam potrebni podatki o višini cen ali bolje rečeno: indeks cen za življenjske potrebne dobrine, ki nam bo, vzemajoč za osnovo višino cen v določenem razdobju takoj v odstotkih povedal, za koliko so se cene v nekem drugem razdobju izpremenile napram ceni, ki smo jo vzeli za osnovo.

Za čas do 1929. leta je stvar lahka. Do tedaj so sovjeti redno objavljali povprečni letni indeks življenjskih stroškov. Po letu 1929. ga pa ne objavljajo več. Čemu? Verjetno zato, da ne bi kar očitno kazali, kako se vse njihove trditve o blagostanju S. S. S. R. neresnične in izmišljene. Množice svetovnega proletarijata bi morda začele ob takih od krivca samega iznešenih dokazih dvomiti v zveličavnost svojega prepričanja.

Uraden sovjetski tisk trdi, da so bile cene leta 1932. približno 2½ krat višje kot leta 1937. Ako se ozremo na iznešeno statistiko, vidimo, da znaša delavčev zaslužek leta 1937. skoro dvakrat toliko kot leta 1932. Če verujemo tem trditvam, potem bi se moralo sovjetskemu delavcu koncem leta 1937. goditi petkrat tako dobro kot leta 1932., kajti s svojim zaslužkom bi lahko kupil 5 krat toliko dobrin. »Pjatiletka« bi na ta način v vsakem oziru dosegla svoj namen.

Toda g. prof. Prokopič so se zdele te trditve preveč neverjetne. Zato je sklenil ugotoviti to, kar so sovjeti tekom zadnjih let hote ali nehoti skrivati: indeks cen, ki nam lahko edini da pravo sliko o realni višini delavčevega zaslužka. Določiti popoln indeks življenjskih stroškov bi bilo v tem primeru

skrajno težavno, ako ne celo nemogoče. Zato je prof. Prokopič zbral cene šestih najvažnejših življenjskih potrebščin, ki nam ob pomanjkanju drugih popolnejših podatkov lahko z zadostno točnostjo predložijo kupno moč rublja. Pripomniti moramo da so tako za leto 1932. kot za leto 1937. vzete najnižje cene, t. j. tiste, ki jih mora plačevati navaden, vse dostopne ugodnosti uživajoči delavec.

Tabela II.

Cene 1 kg v kopejkah:

	leta 1913.	1932.*	1937.**
Moka (pšenica)	12.2	19	290
Ajda	17.1	25	250
Goveje meso	46.4	212	760
Maslo	114.8	466	1650
Sladkor	29.3	95	400
Milo	36.6	300	232

Vrednost 6 kg . 256.4 1117 3582

Na ta način smo dobili potrebne podatke za določitev stvarnega delavčevega zaslužka. Na njihovi osnovi so izračunane številke za sledečo tabelo, ki naj nam pokaže, da li je dviganje cen bilo spremljano z vzporednim dvigom delavčevih dohodkov, oziroma da li so se vse te izpremembe vršile v delavčevu korist, kot to trdi sovjetska propaganda, ali škodo.

Tabela III.

	Nominalni povprečni letni zaslužek v R.	Indeks cen	Indeks letnega zaslužka	Realni zaslužek (v real. rublju)	Povzemanje odnosno znižanje real. zaslužka v %
1913 I.	291.6	100.0	100.0	291.6	—
1925 I.	450.0	202.0	154.3	222.7	—23.6
1927 I.	624.0	215.6	213.9	289.4	—0.7
1929 I.	800.0	227.6	274.3	351.6	+20.6
1932 I.	1427.0	436.3	489.3	327.0	+12.1
1937 I.	2976.0	1399.2	1020.5	212.7	—27.1

Ako primerjamo te v III. tabeli navedene številke z onimi v prvi, vidimo veliko razliko. Medtem ko nam enostranski podatki kažejo sijajen napredek,

* Informator cen v trgovini na drobno v moskovskem okolišu. Izd. M. Ščegolev, Moskva.

** To so enotne, po vsej državi predpisane cene v državni in združni trgovini.

Križanje gospodarskih in političnih interesov na Balkanu

Balkan in z njim tudi Jugoslavija je postal v zadnjem času poprišče velikih medsebojnih trenj ekonomskih interesov evropskih velesil. Morda se še nikdar ni v tako jasni luči pokazala ozka povezanost politike z gospodarstvom.

Nimamo namena, da bi napisali temeljito razpravo o vseh zanimivih pojavih, ki so se v tem pogledu dogodili tekom zadnjih let. Vrgli bomo le bežen pogled na vse izpremembe, ki jih je po svetovni vojni doživela ekonomska politika, pokazali bomo njene najznačilnejše preobrate, skušali bomo dognati osnovna načela sedanjega dogajanja in končno bomo v par besedah iznesli naše perspektive za bodočnost. Toda kot smo že omenili, naš pogled bo res samo pogled. Ako bodo čas in razmere dopuščale, bomo v eni prihodnjih števil tekoelega letnika na tej osnovi napisali obširnejši esej, ki bo sigurno zanimal naše čitatelje.

* * *

Pred svetovno vojno so se skoro vse balkanske države nahajale v veliki fi-

nančni in z ozirom na to tudi politični zavisnosti od bogatih zapadnih demokracij. Francija in Anglija sta svojo tozadevno gospodarsko politiko osnovali v glavnem na dajanju velikih posojil revnim balkanskim državam. Tem malim državam je to stanje tudi odgovarjalo, ker je bilo v skladu z njihovimi političnimi interesi, ki se z ozirom na veliko oddaljenost Anglije in Francije niso čutile ogrožene. Poleg tega so bile te male države Angliji in Franciji potrebne za vzdrževanje ravnotežja v bližnjem Orijentu in vsem vzhodnem delu Sredozemskega bazena. Obstajalo je torej neko ravnovesje med lastnimi in tujiimi željami.

A razmere po svetovni vojni so prinesle velik preobrat. Od prejšnje vsaj v glavnem svobodne trgovine, ki je tem državam omogočala ali vsaj stavljalja v izglede možnost dosege viškov v trgovinski, odnosno plačilni bilanci, s katerimi bi potem lahko v zlatu odplačevala svoje običajno v velikem delu v blagu dobljena posojila, smo pristopili k skrajnemu protekcionizmu. Huda gospodarska kriza 1930. leta je še bolj podčrtala denar v obliki blaga, vrniti ga pa mora

nam razčlenjeni in pravilno sistematizirani kažejo nazadovanje. Delavčev zaslužek se je le v času I. petletke (1929 do 1932) nahajal na nekoliko večji višini nego leta 1913. Zatem pa sledi silen padec. Sovjetski delavec zasluži danes povprečno 27 % manj nego v dobi »carističnega in kapitalističnega izkoriščanja«.

Pri tem pa moramo poudariti, da so za gornje številke vzeti res povprečni primeri, da so za cene vzete vedno najnižje uradno določene cene. Koliko pa je delavcev, ki zaslužijo mnogo manj nego 248. — rubljev mesečno (povprečni zaslužek v najbolje plačani težki industriji znaša n. pr. 321. — R), koliko je industrijskih izdelkov, ki se še posebno odlikujejo po nesorazmerno visokih cenah, ki jih delavec rabi, a niso v baš za presoro druge petletke najvažnejšem indeksu za I. 1937.) vpoštevani. Ako bi vse to jemali v račun, potem bi slika bila še žalostnejša.

Glavni smoter vsakega političnega, posebno pa socialnega delovanja mora biti čim večja sreča in zadovoljstvo čim širših narodovih plasti. Sovjeti niso v tem pogledu izpolnili svoje naloge, saj se celo onemu stanu, ki so ga proglasili za steber države in v čigar interesu je ta država baje tudi osnovana, godi mnogo slabše, nego se mu je godilo kdajkoli prej. To je čenjanje, ki si je nihče ne bo upal pobijati razen ako bi se hotel posluževati neresničnih števil in dejstev.

Trajen gospodarski napredek države, ki noče gospodarsko zaostati, zahteva vedno nove kapitale. In ruski primer nam dokazuje, da se bodo ti novi kapitali tudi v marksističnih državah ustvarjali vedno le na račun delavčeve mezde. S tem komunizem ni odpravil tega, kar je obljubil: izkoriščanje dela. Mesto privatnika se je pojavila država, in ta izkorišča še huje, kajti njene pravice so neomejene, njene potrebe so še večje, ker ne zna pridobljenih kapitalov racionalno uporabljati.

Ta sklep se nam vsiljuje kot logična posledica ugotovljenega stanja. Nujnost industrijalizacije, s katero se v Rusiji opravičuje sedanje pomanjkanje, pa kvečjemu potrjuje, nikakor pa ne zaničuje njegove pravilnosti.

večinoma v zlatu, ki ga nikjer ne more dobiti, in še to povečanega za obresti, katere z ozirom na dolgoročnost takih kreditov po nekolikokrat prekoračijo višino zneska samega posojila. Nemogoč položaj, v katerem se pri takem poslovanju z ozirom na dane okoliščine znajdeti oba partnerja, je dovedel do novih pogledov. Toda o tem nekoliko pozneje. Sedaj si raje oglejmo, kakšne posledice je za nas imelo splošno poudarjevanje in povsod izvajano načelo ravnotežja trgovinske bilance nam tu nudijo najbolj-ši dokaz.

»Do ut des« — dam da daš. To je sedaj vrhovni zakon mednarodne izmenjave dobrin. Anglija, naslonjena na svoje na surovinah bogate dominijone ni od naše, za promet z njo od mnogih dominijonov in kolonij mnogo neugodnejše ležeče države mogla ničesar pričakovati, česar že sama ne bi imela. In ker mi nimamo zlatih rudnikov, ki bi nam omogočali plačevanje njenih proizvodov tudi mi nismo mogli od nje ničesar vzeti. Francija se je z ozirom na svojo gospodarsko zaokroženost nahajala napram nam v sličnem položaju. Od njih torej nismo mogli pričakovati rešitve, z njihovo pomočjo nismo mogli zmanjšati pogubonosnega pritiska, ki so ga na našem notranjem tržišču razvijale velike količine neprodanih dobrin. Vsi tozadevni poskusi so bili brezuspešni. Trgovinske bilance nam nudijo najboljši dokaz.

Zato je bilo samo ob sebi razumljivo in tudi logično, da smo se naslonili na naša dva najmočnejša soseda — na Italijo in Nemčijo. Obe sta potrebni agrarni proizvodi in razne druge surovine s katerimi mi razpolagamo, a z druge strani sta to dve industrijski državi, ki nam lahko po najkrajši poti dobavljata potrebne industrijske izdelke. Slično so napravile tudi druge srednjeevropske in balkanske države. S tem je bila ustvarjena velika ekonomska zajednica, čije medsebojni ekonomski interesi so se prilično dobro pokrivali in katera je tekom svojega dosedanjega obstoja sigurno pokazala veliko sposobnost, prilagoditve sodobnim načelom trgovinske politike, čije bistvo bi najboljše izrazili z besedami: ne kupovati, ne prodajati, temveč zamenjavati. S tem bi bila, in je ter bo gotovo za večino držav v bodoče vedno ostala, tudi mednarodna trgovina dovedena na osnovno in edino zdravo bistvo vsake realne trgovine.

Anglija in Francija sta od početka samo pasivno gledali to dogajanje v ekonomski politiki srednjeevropskih in balkanskih držav. Toda najnovejši dogodki so jima pokazali pogrbenost take politike. Videli sta, da je nemogoče voditi realno zunanjo politiko, ako jo ne spremlja vzporedna ekonomska akcija. Nove razmere so narekovale nove ukrepe in prva jim je pristopila Anglija s podelitvijo milijardnih *blagovnih kreditov* Rumuniji in Turčiji, hoteč na ta način popraviti svoj v tem delu zemeljske oble močno omajani ekonomski in s tem tudi politični vpliv.

Podčrtali smo *blagovni krediti*. V tem je ona važna izprememba, ki loči te nove mednarodne finančne transakcije od prejšnjih. Tu se ne daje zlato, temveč blago in v vračilo se ne zahteva zlato, temveč istotako blago. Posojilo je v tem primeru dan pravi kreditni značaj. Ono je samo sredstvo, način, da se lahko v sedanosti izvrši neka gospodarska akcija, medtem ko bo protičinitiv sledila šele v bodočnosti. S tem ni kršeno osnovno načelo »do ut des«, niti ni zanikana osnovna tendenca novodobne mednarodne izmenjave dobrin, ki stremi za vračanjem v neke vrste naravno stanje, kjer se daje blago za blago in kjer se na ta način najlažje preprečijo enostranska izkoriščanja, ki so vedno predstavljala rak rano mednarodnih ekonomskih odnošajev.

Ali bo Angliji v tem pogledu uspelo uničiti nemški in italijanski vpliv? Tega ne verujemo. Kajti ekonomska povezanost Nemčije in Italije z Balkanom ter Srednjo Evropo je preveč prirodna,

Dobrodelna akcija JNAD „Jugoslavije“

V soboto 19. novembra se je vršila v dvoranah »Kazine« dobrodelna akademija Jugoslovenskega nacionalnega akademskega društva »Jugoslavije« s sodelovanjem priznanih mlajših umetnikov. Prireditve je bila namenjena koristni revnini članom društva. Dosegla je zadovoljiv uspeh.

Ob tej priliki se je ponovno sprožilo celokupno socijalno vprašanje nacionalnih visokošolcev. Gotovo je bil pod vplivom te prireditve skoraj ves občni zbor starešinske organizacije »Jadrana« posvečen temu problemu. Obravnaval je vprašanje podpore v hrani, obleki, stanovanju, preskrbi instrukcij in tako dalje. Poseben, na tem občnem zboru ustanovljeni odsek je bil poverjen z nalogo, da sprovede z dejanjem mnoge pametne in koristne pobude.

Mi iskreno želimo, da bi starešinstvu uspelo izpolnjevati poleg moralnega tudi procestveni materialni namen svoje organizacije, ki je vsebovan v socijalnem skrbstvu za nacionalni naraščaj vsaj v tisti meri, kakor ga je izpolnjevala pred leti. Upadek blagajniških dohodkov starešinske organizacije je gotovo posledica gospodarske krize, ki je njeno članstvo demoralizirala, čeprav gotovo ni bilo vsaj v veliki večini prizadeto v tisti meri, kakor druge širše plasti. To moralno krizo napredne premožnejše javnosti bo treba predvsem premagati, ako naj si obetamo kakih uspehov v naši socijalni akciji. Pri današnjem razpoloženju in redkih požrtvovalnih izjemah so že najskromnejši načrti drzni.

O socijalnih problemih jugoslovenskega visokošolca Aleksandrove univerze smo v »Naši misli« že često pisali, zlasti

pa ob priliki širokopotezne akcije katoliških akademikov, ki so si postavili ob soglasnem odobravanju in izdatnem podpiranju vse katoliške javnosti za cilj zgraditev velikega visokošolskega Jegličevega doma, v katerem bi našlo podporo vse potrebno katoliško dijaštvo.

V tej zvezi smo opozorili na mnogo večjo potrebo nacionalne mladine, da začne razmišljati in delovati v smislu katoliških akademikov. Poleg socijalnih koristi, ki jih bodo imeli katoliški akademiki od gotovo v kratkem uresničene ga cilja, smo opozorili tudi na druge posledice, ki bodo prišle same od sebe, ko bo klerikalni tabor razpolagal z novo vojašnico za novih 300 lajičnih visokošolcev.

Res je, da ima visokošolski in nacionalni tabor veliko moralno prednost, ker ga družijo predvsem ideja in ne sila kakršnihkoli materialnih odvisnosti, kakor je to v veliki meri primer v katoliškem taboru, vendar smo mnenja, da bi stvarni dokazi vzajemne ljubezni in požrtvovalnosti med vsemi naprednimi in nacionalnimi ljudmi ne bili odveč. Ne iz tistih kupčijskih namenov z dušami, iz katerih se večinoma rodijo navidez tako plemenite katoliške pobude, nego iz resničnih in najčistejših namenov, kot posledica naše idejne povezanosti se bomo morali tudi mi z večjo sistematičnostjo lotiti socijalnih vprašanj. To ne velja samo za visokošolce, to bo moralo veljati za ves nacionalni tabor. Priznajmo si, v tem oziru smo in še mnogo grešimo. Pri klerikaleih so vsi skupaj nekaka vzajemna zavarovalnica, sicer iz gornjih razlogov, kar mi še daleč nismo.

Neorganizirana socialna skrb

Današnja socialna naziranja in na njihovih principih izgrajena socialna zakonodaja stalno naglašata društveni solidarizem. Liberalno pojmovanje, po katerem je vsakdo sam odgovarjal za svojo usodo in se je njegov padec razumel kot sam ob sebi razumljiv poraz slabjšega v trdi borbi za obstanek je zamenjano s socialnejšim naziranjem, po katerem ni več poedinec sam sebi namen, temveč se ga predvsem gleda kot sestavni del družbe, ki ji pripada. Razumljivo je, da z druge strani tudi družba ni več neza-interesirana na usodi svojih sestavnih delov, kajti od njihovega zdravja in zadovoljstva je odvisna njena lastna življenjska sposobnost.

Iz tega sledi, da sme poedinec, ki je radi kakršnihkoli razlogov postal nesposoben za lastno preživljanje, oziroma mu je kaj takega z ozirom na vladajoče socialne in gospodarske razmere onemogočeno, zahtevati od družbe, da mu nudi primerno preskrbo. Družba mu tega

ne sme dajati kot neko miloščino. Poedinceva pravica je, da to podporo dobi, a družbina dolžnost je, da mu jo daje.

To so splošno priznana načela. In vendar se v praksi dnevno dogajajo stvari, ki nam dokazujejo, da se v tem pogledu ne hodi po pravi poti. Bodiš da je to berač, brezposelen, akcija ljubljanske mestne občine z nagrobnimi svečami in venci, neštete prireditve dobrodelne ga značaja itd.

Vse to ustvarja vtisk, da je socialna skrb še vedno ostala na tisti stopnji, na kateri se je nahajala v srednjem veku, da ji še vedno ni odzvet značaj od poedinceve dobre volje odvisne miloščine. In to ob vsem modernem zakonodavstvu o preskrbi brezposelnih, domovih za obnemogle in še mnogem sličnem, na kar smo tako ponosni in na kar kažemo vedno, ako se hočemo pred kom poba-hati češ, kako smo socialno napredni. Najbolj kvarna posledica takega stanja

medtem ko moramo, stvarno gledano, angleški in eventualni francoski akciji vedno priznavati več ali manj umeten značaj, kajti njuna tozadevna ekonomska politika je diktirana v prvi vrsti iz političnih razlogov. Posebno za Francijo bi skoro rekli, da je najugodnejša prilika zamujena. Kako dolgo smo mledovali, da bi smeli vsaj del svojih napram njej obstoječih finančnih obveznosti kriti z dobavo raznovrstne hrane in surovin. Dovolila nam je samo neznatno mrvico. Mislamo, da tak način vodstva ekonomske politike ni bil niti najmanj v skladu s francoskimi političnimi interesi.

Zavedajoč se nujnosti našega ekonomskega naslona na Nemčijo in Italijo, ne smemo izgubiti iz vida nevarnost njegove izključnosti. Paziti moramo, da ohranimo v prvi vrsti ravnotežje med tema

pa so one škodljive duševne reakcije, ki nastopijo v poedincu v trenutku, ko pade v položaj, v katerem mora prositi za to miloščino, kjer postane od te miloščine odvisen. Mesto, da družba tudi v tem primeru ohrani v njem neki ponos, ga ubija. V njem se vzbuja vtis, da je brezpraven, škodljiv, da dobiva nekaj, česar ni zaslužil. O škodljivosti takega razpoloženja ni govora in istotako ne more biti govora o nemoralnosti družbinega delovanja ko v za nesrečnega poedince najtežjih in že itak žalostnih primerih z mirno vestjo gazi njegovo človeško dostojanstvo, obsojajoč ga, da živi pasje življenje, v katerem si mora vsak grizljaj izprositi s ponižujočim molodovanjem.

Mar ne bi bilo za družbo boljše, ako bi vsak poedinec lahko v primeru potrebe stopil na odgovarjajoč urad in ne zatajujoč niti najmanjši del svojega dostojanstva lahko s ponosom zahteval svojo pravico? Koliko manj obupancev in socialnih brodolomcev bi imeli! Družba ne bi bila polna razočaranih tipov, kateri ji uničujejo njene korenine.

Današnja država razpolaga z neomejenimi možnostmi socialne zakonodaje. Slične pravice so dane tudi drugim upravnim telesom v okviru njihovih delokrogov. Zato vsaj te institucije ne bi smele iskati virov za svoje socialne akcije v prostovoljni dobrodelnosti. Vsaj one bi morale svoji socialni dobrodelnosti odvzeti ponižujoči pečat miloščine. S svojo davčno močjo lahko ustvarijo primeren izvor potrebnih sredstev in razen preobledenih želodev sigurno ni nikogar, kateri bi nasprotoval takemu vmešavanju v razdelitev dohodkov, čigar cilj bi bil, ustvariti znosnejše socialne razmere in s tem večjo socialno sigurnost. In tudi bi v tem primeru prihajalo od strani imovitejših slojev manj pritožb kot jih prihaja sedaj, ko je treba dajati levo in desno, a često ne vedo niti komu niti zakaj. A kar je najvažnejše, s tem bi od milostne prostovoljne dajatve napravili socialno dolžnost. Potencirana aktivnost javnih teles bi sčasoma odpravila zastarel sistem privatne dobrodelnosti. Družba bi oprala svoj obraz.

Tako socialno skrb zahteva socialni in nacionalni solidarizem. Družba, ki dovoljuje, da en njen del strada, medtem ko je drugi sit, da eden umira, medtem ko drugi živi, nima pravice nositi naziv organizirane družbe. Naša socialna skrb kriči po praktičnih reformah v smislu iznešenih načel. Izpremeniti je treba način dela in mu dati novega sodobnejšega duha.

Jubilejna številka »Misli in dela«

Prihodnja številka revije »Misel in delo« bo posvečena dvajsetletnici naše narodne in državne samostojnosti. Po dosedanjih napovedih bo to reprezentativna izdaja. To ne bo navaden revijalni zvezek, nego obsežna knjiga s tristo stranmi. Po svoji vsebini bo obsegala zgodovino naših idejnih in fizičnih bojev za našo narodno in državno zedinjenje, bilanco naše dvajsetletne samostojnosti in napotilo za naš razvoj v lepšo bodočnost. Prispevke k tej vsebini so dali odlični predstavniki našega kulturnega, gospodarskega in političnega življenja iz raznih krajev naše domovine.

Mi že sedaj toplo priporočamo to bodočo izdajo »Misli in dela« vsej jugoslovenski omladini, ker bo imela v tej zgoščenih zbirkah, s katero se bo napredna inteligenca oddolžila svoji nacionalni dolžnosti ob tako pomembnem datumu naše zgodovine, bogat vir o problemih našega nacionalnega in političnega življenja.

V OSTALEM PA SMATRAMO,

DA JE KORUPCIJO TREBA UNIČITI!